

ZDRAVOTNÁ STAROSTLIVOSŤ, MULTIKULTÚRNE OŠETROVATEĽSTVO

ANNA PLAČKOVÁ

Prešovská univerzita v Prešove

ABSTRACT: V článku popisujem všeobecne čo zahŕňa zdravotná – ošetrovateľská - rehabilitačná starostlivosť v našom systéme poskytovania zdravotnej starostlivosti. Sú pripravené sestry poskytovať ošetrovateľskú starostlivosť a komunikovať s multikultúrnym pacientom?

KEÚČOVÉ SLOVÁ: zdravotná starostlivosť, ošetrovateľská starostlivosť, multikultúra, edukácia, komunikácia, pacient

Na celom svete je známe, že sestra sa bude starať o pacienta, že ľudia hľadajú niekoho, kto ich bude obhajovať, bude prejavovať empatiu a pomáhať pri uspokojovaní potrieb.

Rehabilitačné ošetrovateľstvo predstavuje kategóriu, vyplňujúcu medzeru v hierarchii komplexnej ošetrovateľskej starostlivosti a zvyšuje efekt liečebno-preventívneho procesu. Je jednou z foriem odborného ošetrovateľstva. Ku komplikáciám ohrozujúcim a predlžujúcim liečenie dochádza už v prvých dňoch hospitalizácie pacienta. Jeho úlohou je prevencia sekundárnych zmien, mobilizácia a aktivácia chorých a postihnutých. Spĺňa funkciu rehabilitačno-liečebného ovplyvnenia systémov poškodených ochorením. Zaraďuje niektoré prvky liečebnej rehabilitácie a ergoterapie do ošetrovateľskej starostlivosti sestier.

Rehabilitácia je zložitým, viacaspektovým procesom, ktorého cieľom je vrátiť pacientom najväčšiu funkčnosť v oblasti psychickej, fyzickej, spoločenskej a pracovnej, ale tiež ekonomickú nezávislosť a zabezpečenie sociálnej integrácie. Preto sa stáva jednou zo základných liečebných metód každého medicínskeho odboru. Súčasná doba prináša tzv. civilizačné ochorenia, ale súčasne aj nové poznatky v oblasti medicíny, možnosti liečby, prevencie týchto ochorení a skvalitnenie ošetrovateľskej starostlivosti.

Ošetrovateľstvo je dynamickou vednou disciplínou s neustále rozvíjajúcou sa štruktúrou jej odborov. Rehabilitačné ošetrovateľstvo patrí k aplikovaným odborom ošetrovateľstva. Je dôležitým činiteľom, ktorý skvalitňuje ošetrovateľskú starostlivosť o chronicky a dlhodobo chorých pacientov.

Fyzioterapeut u chorého realizuje špeciálne fyzioterapeutické metodiky, sestra dopĺňa rehabilitačný program následnou komplexnou ošetrovateľskou starostlivosťou. Môže rozvíjať tvorivosť, záujmy, pozitívne emócie aj v spolupráci s fyzioterapeutom špecialistom v ergoterapii. Pomáha navrátiť samostatnosť v denných aktivitách. Nevyhnutná je spolupráca v dennom režime, vzájomná informovanosť o stave a pohybových schopnostiach pacienta.

Cieľom dizertačnej práce bolo poukázať na význam rehabilitačného ošetrovateľstva v systéme poskytovania zdravotnej starostlivosti. Práca sestry zastáva v komplexnej starostlivosti významné miesto, a preto tento aplikovaný odbor ošetrovateľstva prináša pozitíva v prevencii, liečbe a doliečovaní pacientov. Došli sme k záveru, že každé akútne a chronické ochorenie má za následok funkčné zmeny v organizme. V rámci rehabilitačných programov sestra vykonáva starostlivosť v spolupráci s fyzioterapeutom, čo sa kladne prejavuje na zlepšení stavu pacienta, regenerácii a skorý návrat do bežného života. Poukázali sme aj na multidisciplinárnu spoluprácu, ktorej cieľom je pôsobiť na celého chorého človeka. Rehabilitačnému ošetrovateľstvu treba venovať veľkú pozornosť, pretože je stále vo vývoji a je neprebádané. Domnievame sa, že sestry, ktoré pracujú v zdravotníckych zariadeniach, venujú rehabilitačnému ošetrovateľstvu menšiu pozornosť, preto je nutné vzdelávanie v tejto oblasti a dôsledné uplatňovanie techník rehabilitačného ošetrovateľstva. Spoločným cieľom je zlepšovať kvalitu života každého pacienta.

Zdravotná starostlivosť je starostlivosť poskytovaná jednotlivcovi, rodine a komunite. Prispieva k podpore a udržaniu zdravia a k uzdraveniu. Všeobecne je definovaná ako súhrn všetkých činností, ktoré sú vykonávané v prospech osoby v súlade s etickými a legislatívnymi normami a štandardmi profesie.

Charakteristika zdravotnej starostlivosti

Cieľom zdravotnej starostlivosti je predĺženie života človeka, zvýšenie kvality jeho života a zdravý vývoj budúcich generácií. Zdravotná starostlivosť je poskytovaná tak, aby bola dostupná pre všetkých. Systém poskytovania zdravotnej starostlivosti má svoje špecifiká, svoju sieť pracovísk, informačnú základňu, výskum, vzdelávanie a manažment kvality starostlivosti. Poskytuje a zabezpečuje komplexnú preventívnu a kontinuálnu zdravotnú

starostlivosť dospelým a deťom bez rozdielu veku, pohlavia, rasy či náboženstva. Zdravotná starostlivosť je poskytovaná v zdravotníckych zariadeniach, v domácnosti a komunie¹.

Zdravotná starostlivosť zahŕňa prevenciu, dispenzarizáciu, diagnostiku, liečbu, biomedicínsky výskum, ošetrovateľskú starostlivosť a pôrodnú asistenciu.

Prevencia v zdravotnej starostlivosti je výchova a vzdelávanie s cieľom ochrany, zachovania alebo navrátenia zdravia. Aktívne vyhľadávanie možných príčin chorôb, ich odstraňovanie a predchádzanie vzniku chorôb. Vyhľadávanie patologických procesov v ich asymptomatickom období s cieľom liečby, ktorou sa predchádza ich chorobnému prejavu. Aktívne sledovanie choroby s cieľom predchádzania zhoršeniu zdravotného stavu. (zákon NR SR č. 576/2004).

Sieť zdravotníckych zariadení definuje sústava štátnych a neštátnych zdravotníckych zariadení, ktoré sú usporiadané v takom počte, zložení a distribúcii, aby vytvárali podmienky na poskytovanie štátom garantovanej zdravotnej starostlivosti.

Verejná minimálna sieť poskytovateľov je usporiadanie najmenšieho počtu verejne dostupných poskytovateľov na území Slovenskej republiky alebo na území príslušného samosprávneho kraja.

Verejnú sieť poskytovateľov tvoria verejne dostupní poskytovatelia, ktorí majú aspoň s jednou zdravotnou poisťovňou uzatvorenú zmluvu o poskytovaní zdravotnej starostlivosti.

Zdravotnícke zariadenie je prevádzkový útvar zriadený na poskytovanie zdravotnej starostlivosti a služieb súvisiacich s poskytovaním zdravotnej starostlivosti v ambulantnej zdravotnej starostlivosti, v ústavnej zdravotnej starostlivosti a v lekárenskej starostlivosti.

Zdravotnícky pracovník je fyzická osoba vykonávajúca zdravotnícke povolanie: lekár, zubný lekár, farmaceut, sestra, pôrodná asistentka, verejný zdravotník, asistent výživy, zdravotnícky laborant, dentálna hygienička, rádiologický technik, zdravotnícky záchranár, farmaceutický laborant, zubný technik, technik pre zdravotnícke pomôcky, optometrista, masér, očný optik, ortopedický technik, zdravotnícky asistent, sanitár. Zdravotnícky pracovník je aj fyzická osoba, ktorá vykonáva povolanie logopéd, psychológ, liečebný pedagóg a laboratórny diagnostik v zdravotníckom zariadení a splnila podmienku.

Zdravotný výkon je ucelená činnosť zdravotníckeho pracovníka, ktorá predstavuje základnú jednotku poskytovania zdravotnej starostlivosti. Neodkladná zdravotná starostlivosť je starostlivosť poskytovaná osobe pri náhlej zmene jej zdravotného stavu, ktorá bezprostredne ohrozuje jej život alebo niektorú zo základných životných funkcií. Bez

---

¹Por. D. Farkašová i in., *Ošetrovateľstvo-teória*, Martin 2009, s. 216.

rýchleho poskytnutia zdravotnej starostlivosti môže vážne ohroziť jej zdravie, spôsobiť jej náhlu a neznesiteľnú bolesť alebo zapríčiniť náhle zmeny konania a správania, pod vplyvom ktorých bezprostredne ohrozuje seba alebo svoje okolie. Súčasťou neodkladnej starostlivosti je okamžitá preprava osoby do zdravotníckeho zariadenia.

Ošetrojúci zdravotnícky pracovník je zdravotnícky pracovník, ktorý je určený poskytovateľom zdravotnej starostlivosti na poskytovanie zdravotnej starostlivosti. Ak je ošetrojúcim zdravotníckym pracovníkom sestra, ide o ošetrojúcu sestru.

Zdravotná dokumentácia je súbor údajov o zdravotnom stave osoby, o zdravotnej starostlivosti a o službách súvisiacich s poskytovaním zdravotnej starostlivosti.

(zákon NR SR č. 576/2004)

Poskytovatelia zdravotnej starostlivosti

Poskytovateľ je fyzická osoba alebo právnická osoba, ktorá poskytuje zdravotnú starostlivosť na základe povolenia Ministerstva zdravotníctva alebo živnostenského oprávnenia podľa osobitného predpisu. Samostatnú zdravotnícku prax môžu vykonávať zdravotnícki pracovníci na základe licencie na výkon samostatnej zdravotníckej praxe, ako aj fyzická osoba alebo právnická osoba, ktorá poskytuje zdravotnú starostlivosť.

Poskytovatelia ambulantnej zdravotnej starostlivosti sú ambulancie:

- všeobecné, špecializované,
- zariadenia na poskytovanie jednodňovej zdravotnej starostlivosti,
- stacionár,
- poliklinika,
- agentúra domácej ošetrovateľskej starostlivosti,
- zariadenia spoločných vyšetrovacích a liečebných zložiek,
- mobilný hospic.

Poskytovatelia ústavnej zdravotnej starostlivosti sú:

- nemocnice všeobecné, špecializované,
- liečebne,
- hospic,
- dom ošetrovateľskej starostlivosti,
- prírodné liečebné kúpele,
- zariadenia biomedicínskeho výskumu.

Poskytovateľ zabezpečuje systém auditu na dodržiavanie a zvyšovanie kvality tak, aby sa vzťahoval na všetky činnosti, ktoré môžu v zdravotníckom zariadení ovplyvniť zdravie

a priebeh liečby. Poskytovatelia zdravotnej starostlivosti sú zdravotnícki pracovníci s príslušnou odbornou spôsobilosťou na výkon zdravotníckeho povolania. Podmienkou poskytovania zdravotnej starostlivosti je splnenie podmienok na výkon zdravotníckeho povolania. Podmienky na výkon zdravotníckeho povolania sú spôsobilosť na právne úkony v celom rozsahu, zdravotná spôsobilosť, odborná spôsobilosť, bezúhonnosť a registrácia.

Zdravotnícke povolanie je súbor činností, ktoré vykonáva zdravotnícky pracovník pri poskytovaní zdravotnej starostlivosti, ochrane zdravia ľudí, lekárskej posudkovej činnosti, pri výkone kontroly a zaobchádzaní s liekmi a zdravotníckymi pomôckami.

Zdravotná starostlivosť je súbor pracovných činností, ktoré vykonávajú zdravotnícki pracovníci, vrátane poskytovania liekov, zdravotníckych pomôcok a dietetických potravín.

Zdravotnícki pracovníci môžu vykonávať činnosť v pracovnoprávnom vzťahu alebo v obdobnom pracovnom vzťahu, na základe povolenia na prevádzkovanie zdravotníckeho zariadenia alebo na základe licencie na výkon samostatnej zdravotníckej praxe a na základe živnostenského oprávnenia (zákon NR SR č. 578/2004).

Ošetrovateľská starostlivosť

Ošetrovateľská starostlivosť je starostlivosť, ktorú poskytuje sestra s odbornou spôsobilosťou metódou ošetrovateľského procesu v rámci ošetrovateľskej praxe. Ošetrovateľská prax je praktické uskutočňovanie činnosti sestry pri poskytovaní ošetrovateľskej starostlivosti, pri riadení a poskytovaní ambulantnej starostlivosti a ústavnej zdravotnej starostlivosti. Poskytuje sa v štátnych, neštátnych zdravotníckych a sociálnych zariadeniach, v domácnostiach a komunitách. Chápe sa ako odborná činnosť zameraná na zachovanie, upevňovanie a obnovu zdravia jednotlivcov i skupín. Vykonávajú ju sestry, a to samostatne alebo na základe indikácie lekára samostatne a v spolupráci s lekárom. Ide o základnú ošetrovateľskú starostlivosť, komplexnú ošetrovateľskú starostlivosť a špecializovanú ošetrovateľskú starostlivosť.

V úsilí zracionalizovať a zvýšiť úroveň zdravotnej starostlivosti hľadajú odborníci optimálne metódy ošetrovateľskej starostlivosti. Medzi kritéria výberu metód patrí charakter a rozsah požadovanej starostlivosti, minimálna, čiastočná či úplná starostlivosť o seba alebo intenzívna starostlivosť. Kritériom je aj zloženie ošetrovateľského tímu a organizácia práce.

V súčasnosti sa používajú predovšetkým tieto metódy ošetrovateľskej starostlivosti:

- funkčná metóda,
- tímová metóda,
- celková metóda zameraná na pacienta,

- metóda ošetrovania kontaktnou sestrou. tzv. primárne ošetrovanie,
- metóda ošetrovania zameraná na prípad (case management)².

Ošetrovateľská starostlivosť zahŕňa aj podporu zdravia, prevenciu chorôb a starostlivosť o chorých, postihnutých a umierajúcich ľudí. Obhajoba, presadzovanie bezpečného životného prostredia, výskumu, účasť na tvorbe zdravotnej politiky, vzdelania sú tiež kľúčové úlohy ošetrovateľskej starostlivosti (Medzinárodná rada sestier, sprístupnené 08. 2007).

Ošetrovateľská prax zahŕňa najmä vyhodnocovanie ošetrovateľských potrieb a zdrojov ich zabezpečovania, vedenie ošetrovateľskej dokumentácie, ktorá je súčasťou zdravotnej dokumentácie a vyhodnocovanie výsledkov ošetrovateľskej starostlivosti. Výchovu pacienta k podpore, udržiavaniu a obnove zdravia a poskytovanie informácií o potrebnej ošetrovateľskej starostlivosti. Výchovu zdravotníckych pracovníkov v ošetrovatelstve a k profesionálnej etike, spoluprácu s ostatnými zdravotníckymi pracovníkmi a s inými odbornými pracovníkmi v zdravotníctve príslušného zdravotníckeho zariadenia. Spoluprácu s inými fyzickými osobami a právnickými osobami pri plánovaní a poskytovaní ošetrovateľskej starostlivosti a koordinácii a vyhodnocovaní ošetrovateľskej starostlivosti. Pri poskytovaní ošetrovateľskej starostlivosti sestra používa aj teórie a príklady z praxe³. Hoci ošetrovateľská prax sa líši prostredníctvom svojich rôznych špecialít a krajín, tieto organizácie ponúkajú ošetrovateľskej starostlivosti nasledujúce definície. Ošetrovatelstvo zahŕňa autonómiu a spoluprácu v starostlivosti o jedincov všetkých vekových kategórií, rodiny, skupiny a komunity.

Kompetencie sestry. Sestra identifikuje potreby ošetrovateľskej starostlivosti osoby, rodiny, komunity a vykonáva uspokojovanie potrieb súvisiacich so zdravím a chorobou. Rozhoduje o úkonoch týkajúcich sa poskytovania a riadenia ošetrovateľskej starostlivosti v závislosti od zistených potrieb osoby, rodiny a komunity, ktorej poskytuje ošetrovateľskú starostlivosť. Podieľa sa na zavedení systému kvality, hodnotí kvalitu ošetrovateľskej starostlivosti a podieľa sa na tvorbe štandardov v ošetrovatelstve a v ošetrovateľskej starostlivosti. Organizuje a zabezpečuje plnenie intervencií v poradí, ktoré zodpovedá potrebám pacienta v súlade s liečebným plánom určeným lekárom. Zabezpečuje a vykonáva činnosti súvisiace s prijatím, preložením, prepustením a úmrtím osoby a podporuje

² Por. tamže. .

³ Por. M. Radcliffe, *Lekári a sestry: nová hra, rovnaký výsledok* „British Medical Journal“ 2010 nr 320.

presadzovanie a obhajovanie potrieb a práv osoby. Používa posudzovacie stupnice v ošetrovatel'stve a vedie ošetrovatel'skú dokumentáciu. Kontroluje a analyzuje záznamy v ošetrovatel'skej dokumentácii a vykazuje činnosti pre potreby zdravotných poisťovní a štatistiky. Zabezpečuje poskytovanie kontinuálnej ošetrovatel'skej starostlivosti pacientovi po prepustení z ústavnej zdravotnej starostlivosti do domácej ošetrovatel'skej starostlivosti. Edukuje pacienta, rodinu a komunitu o ošetrovatel'skej starostlivosti s dôrazom na sebestačnosť. Poskytuje informácie súvisiace s poskytovaním ošetrovatel'skej starostlivosti. Monitoruje požiadavky na výskum v ošetrovatel'skej praxi, uskutočňuje výskum a jeho výsledky využíva v praxi. Riadi a koordinuje prácu členov ošetrovatel'ského tímu a zabezpečuje dodržiavanie hygienických predpisov. Spolupracuje s ostatnými zdravotníckymi pracovníkmi a podieľa sa na ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia. Vykonáva ošetrovatel'skú rehabilitáciu a podieľa sa na prevencii porúch z imobility (zákon NR SR č. 720/2004).

Transkultúrne ošetrovatel'stvo

„Multikultúrne ošetrovatel'stvo sa definuje ako komparatívny, humanistický, praktický a teoretický odbor zameraný na podobnosti a rozdiely starostlivosti o rôzne kultúry s ich súborom hodnôt, životných zvyklostí a presvedčení, a to s cieľom poskytovať vhodnú účinnú a individualizovanú v zdraví a v chorobe. Základom multikultúrneho ošetrovatel'stva sú ľudské práva. Od sestier sa očakáva, že ich budú rešpektovať. Cieľom multikultúrneho ošetrovatel'stva je poskytovať kultúrne špecifickú a univerzálne praktickú starostlivosť v podpore zdravia, prípadne eliminovať rizikové situácie, choroby a smrť.

Multikultúrna výchova je oblasť vedeckej teórie, ktorá má transdisciplinárny charakter, je to oblasť výskumu, ktorá zásobuje teóriu a prax poznatkami o multikultúrnej realite súčasnej civilizácie.

Multikultúrna výchova je proces, prostredníctvom ktorého si jednotlivci majú vytvárať dispozície k pozitívnemu vnímaniu a hodnoteniu kultúrnych systémov odlišných od ich vlastnej kultúry a na tomto základe majú regulovať svoje chovanie k príslušníkom iných kultúr.

Multikultúrna výchova prostredníctvom vzdelávacích programov zvyšuje spôsobilosť ľudí chápať a rešpektovať odlišné kultúry“⁴.

---

⁴ M. Líšková, I. Nádaská, *Základy multikultúrneho ošetrovatel'stva*, Martin 2006, s. 67.

Prínos multikultúrnej výchovy

Slovensko sa zaraďuje medzi demografické krajiny, pre ktoré by mala byť ideológia multikulturalizmu ich neoddeliteľnou súčasťou. Zmeny v spoločnosti smerujúce k multikultúrnej spoločnosti v pravom slova zmysle je potrebné realizovať súbežne najmä v dvoch rovinách:

- zmena postojov a myslenia k rozdielnostiam medzi ľuďmi, snažiť sa prekonať a eliminovať zaužívané predsudky a stereotypne vnímané resp. odmietané postoje k odlišnostiam,
- zmena inštitucionálnych štruktúr takým spôsobom, aby sa mohli menšiny a ich rozdielnosti ďalej rozvíjať, byť ich neoddeliteľnou súčasťou a plnohodnotne a rovnoprávne v rámci nich participovať.

Cieľom multikultúrnej výchovy je zásada navzájom sa rešpektovať, tolerovať a kultúrne obohacovať. V súvislosti s riešením problematiky rómskej národnostnej menšiny sa multikultúrna výchova zdá byť vhodným východiskom. Z histórie, ale aj zo súčasnosti sú známe rôzne neúspešné „prístupy“, ktoré mali za cieľ riešiť tzv. rómsky problém. Pomocou pokusov o prevýchovu sa dosiahlo len to, že im politika násilnej asimilácie vzala pôvodné hodnoty a normy, no nebola schopná ich nahradiť inými⁵.

Rola sestry v transkultúrnom ošetrovatel'stve

Sestra musí vykonávať starostlivosť v súlade s právami pacienta. Pri ošetrovaní pacientov sa môže sestra dostať do konfliktu s rôznymi hodnotami a profesionálnym očakávaním. Vážiť si vieru, tradície, hodnoty pacienta môže niekedy spôsobiť etickú tenziu v situáciách, keď sa tieto hodnoty dostanú do konfliktu s profesionálnymi povinnosťami sestry.

Preto sestra musí rešpektovať tieto zásady:

- v záujme ochrany, podpory, udržiavania zdravia jednotlivcov, rodín, skupín a komunit je nevyhnutné poskytovať humánnu starostlivosť, ktorá rešpektuje danú kultúru,
- každá kultúra má typickú vieru, hodnoty, zvyky, spôsoby liečby a starostlivosti, ktoré treba zistiť, pochopiť a rešpektovať,
- vedomosti z transkultúrneho ošetrovatel'stva sú potrebné pre zmysluplnú ošetrovatel'skú prax,
- transkultúrne ošetrovatel'stvo si vyžaduje porozumieť sebe samému, vlastnej

---

⁵ Por. K. Bezáková, *Multikulturalizmus a inklúzia ako riešenie rómskej problematiky*, Banská Bystrica 2002, s. 836.

kultúre a ochotu pomáhať iným,

- poznatky a prax laickej a profesionálnej starostlivosti sa často líšia, preto je nutné overiť si ich u pacienta skôr, ako začneme s poskytovaním kultúrne špecifickej starostlivosti,
- sestra realizujúca transkultúrne ošetrovateľstvo rešpektuje ľudské práva, kultúrne tabu, uvedomuje si, že sa musí spávať eticky,
- chápanie pacienta v kultúrnom kontexte je základom vzájomnej interakcie, zhodnotenia zdravotného stavu, holistickej starostlivosti a uspokojených potrieb,
- sestra v plnej miere uplatňuje holistický prístup ku pacientovi,
- sestra umožňuje pacientovi zaujať postoj k viere, hodnotám, zvykom, mravom, jazyku, obradom a iným diferenciám v jeho kultúre,
- sestra zabezpečuje rešpektovanie kultúrne podmienených práv pacienta,
- sestra zabezpečuje v plnej miere uspokojenie biologických, psychických, sociálnych potrieb pacienta,
- ošetrovateľská prax musí akceptovať etické hľadiska a základné ľudské práva⁶.

„Výchova k zdraviu osôb, ktoré žijú v osobitných podmienkach je príprava jednotlivých skupín obyvateľstva, ich cieľavedomé zdravotno – výchovné pôsobenie, zamerané na formovanie vedomosti a návykov zvyšujúcich prispôsobivosť danej skupiny k nepriaznivým podmienkam a na aktivizáciu účasti ľudí na ich zlepšovanie“⁷.

Komunikácia sestry s pacientom s inou kultúrou

Medzikultúrna komunikácia má významnú úlohu v poskytovaní zdravotnej starostlivosti. Komplikácie môže spôsobiť viacero faktorov. Ide o prekážky, ktoré sa nazývajú komunikačné bariéry. Tvoria ich skutočnosti subjektívneho a objektívneho charakteru, ktoré spôsobujú ťažkosti vo vnímaní informácií.

Vnútorne bariéry priamo súvisia s jedincom - individuálne zvláštnosti osobnosti, rozsah slovné zásoby a vedomosti, stav zdravia, jazykové schopnosti.

Vonkajšie bariéry - čas, priestor, fyzikálne, chemické podmienky, komunikačný kanál, medziľudské vzťahy a sociálne bariéry⁸.

V starostlivosti o pacientov s inou kultúrou jazyková bariéra nie je jediný problém. Takýto pacienti prinášajú do zdravotných zariadení: odlišnú kultúru, zvyky a tradície, spôsob myslenia, rituály a postoje, ktorým potrebuje sestra rozumieť.

---

⁶ Por. M. Líšková, I. Nádaská, *Základy multikultúrneho...*, dz. cyt., s. 67.

⁷ M. Bystrá, *Životný štýl v rómskej minoritnej spoločnosti*, w: *Tradície a inovácie vo výchove a vzdelávaní modernej generácie učiteľov*, Ružomberok 2010, s. 308 .

⁸ Por. M. Líšková, I. Nádaská, *Základy multikultúrneho...*, s.67.

Sestra potrebuje chápať a musí rešpektovať zvyky a prejavy pacientov iných kultúr. Musí tiež rešpektovať ľudí, ktorí hovoria nárečím a niekedy im nerozumie, a nikdy nespájať túto skutočnosť s nízkym IQ pacienta. Prv, než sestra poskytne starostlivosť pacientovi z menšinovej skupiny, potrebuje sa zamyslieť nad svojim postojom alebo predsudkami k ľuďom z iných kultúr. Pretože i k týmto pacientom musí mať sestra profesionálny, terapeutický prístup⁹.

HEALTH CARE, MULTICULTURAL NURSING

ANNA PLAČKOVÁ

ABSTRACT: The article describes the general that includes health - nursing - medical care in our system of health care. They are prepared nurses provide nursing care and communicating with multicultural patients?

KEY WORDS: health care, nursing care, multicultural, education, communication, patient

---

⁹ Por. P. Škrla, M. Škrlová, *Kreativní ošetrovatelský management*, Praha 2003, s. 485.